

Juhász Ferencné

A közösség mint a demokrácia gyakorlóterepe

A követelménymodul megnevezése:
Egyéni fejlesztés és segítő támogatás

A követelménymodul száma: 1896-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-012-55

A KÖZÖSSÉG, MINT A DEMOKRÁCIA GYAKORLÓTEREPE

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

KÖZÖSSÉG ÉS DEMOKRÁCIA

A magyar fiatalok nincsenek tisztában a demokrácia lényegével, és nem vesznek részt aktívan a működtetésében, illetve közösségük alakításában. A fiatalok a nemzetközi átlaghoz képest kifejezetten rosszul teljesítettek a demokrácia működését firtató kérdéseknél és az olyan értelmező feladatokban, amelyek a téma továbbgondolását kívánták

A közösségépítés ideológiáktól független társadalmi érték. A közösség, ha nyitott, együttélésre nevel és felelőssé tesz. A közös élet területén mindenkinek bele kell törődni abba, hogy a többi embernek más szükségletei vannak, hogy a többiek más dolgok teszik boldoggá.

A demokrácia modellje a hatalom vertikális megosztásán alapul, ahol a személyes közösségeknek, azok tagjainak egyenként is nagy befolyásuk van saját és közös életük meghatározásában.

Mit is jelent tehát a **demokratikus hatalommegosztás**:

1. Hatékony részvétel (effective participation)

Mielőtt egy döntésre sor kerül, mindenkinek egyenlő és hatékony lehetőséget kell biztosítani, hogy ismertté tegye a maga álláspontját.

2. Szavazategyenlőség (voting equality)

Amikor elérkezik a pillanat, hogy döntést kell hozni, akkor mindenkinek legyen meg a lehetősége szavazni, és a szavazatok súlya legyen azonos.

3. Lehetőség a megértésre (enlightened understanding)

Mindenkinek lehetőséget kell kapnia, hogy mérlegelhesse, átgondolhassa a döntés alternatíváit és várható következményeit, megfelelő és érthető információk birtokában

4. Ellenőrzés a napirend felett (control of the agenda)

A közösség tagjai számára biztosítani kell a jogot, hogy napirendre tűzhessenek bármely őket érintő, érdeklő kérdést.

A KÖZÖSSÉG MINT A DEMOKRÁCIA GYAKORLÓTEREPE

Minden csoport életében, még egy demokratikus csoport életében is, vannak olyan kérdések, amelyeket nem az egész csoportnak kell eldöntenie. Egy demokratizációs folyamat legelső feladata az, hogy a csoport tagjai áttekintik, hogy melyek azok a kérdések, amelyekben demokratikusan lehet dönteni

A demokratikus iskoláknak két alapgondolata van: az önmeghatározás (selbstbestimmung) a saját tanulással kapcsolatban, és a beleszólás (mitbestimmung) az iskolai szervezet vonatkozásában. A szabályokat (törvényeket) a hetente üléselő iskolagyűlésen fogadják el. A legrégebbi ilyen iskola az (angliai) Summerhill.

A demokratikus iskolákban a gyerekeknek személyes részvétel mellett számos kérdésbe van beleszólásuk: így szavuk van abban, hogy ki tanítsa őket, milyen tananyagokat vegyen napirendre az iskola, milyen szabályok szerint éljenek együtt a tanárok és a gyerekek az iskolában. (Ezen a területen fontos, hogy érvényesülhet az egy ember egy szavazat elve, a tanárokat és a diákokat magában foglaló közösségben.). Ennek egyik színterei az iskolagyűlések.

Feladat

A feladatot párban oldják meg; válasszon magának tanulótársat, s vele együttműködve oldja meg a feladatot! (Mindketten azonos feladatot oldjanak meg, de mindketten a saját füzetükben dolgozzanak!)

Tanulótársával megbeszélve fogalmazza meg, hogy mire szolgálnak ezek a gyűlések, miért kellene, miért nem elég, csupán a tanárok gyűlnek össze többé vagy kevésbé nagy gyakorisággal?

Az úgynevezett demokratikus iskolákban az iskola belső szervezete közvetlen módon demokratikus. A tanulóknak közvetlen befolyása van azokra a döntésekre, amelyek érintik őket.

Mindezekért mondta joggal Alexander Neill, a summerhilli demokratikus iskola igazgatója, hogy "önkormányzat nélkül egy iskolát nem lehet haladónak nevezni. ... Nem lehet haladásról beszélni, ha a gyerekek nem érzik magukat elég szabadnak, hogy saját életüket maguk irányítsák. Ahol egy főnök van, ott nincs szabadság. Ez még inkább igaz egy jóindulatú főnökre, mint egy zsarnokra. Egy kemény főnök ellen az értelmes gyerekek fellázadnak a gyengekező főnök mellett egy gyerek gyenge és önálló lesz."

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A DEMOKRÁCIA ÉRTELMEZÉSE

A demokrácia szó az ógörög δημοκρατία (demokratia) szóból származik, jelentése a nép uralma. A demokrácia egy olyan megvalósíthatatlan eszme, amelyre törekszünk, tudjuk, hogy soha nem valósul meg tökéletesen, de mindent elkövetünk azért, hogy közelebb kerüljünk hozzá – mert történelmi tapasztalatokból tudjuk, hogy minden más megközelítés téves és végzetes. A demokrácia a mindennapjainkat koordináló intézményrendszert, szabályokat, törvényeket és normákat jelent, amelyekre mi magunk is hatással lehetünk, amelyekbe beleszólhatunk közvetett és közvetlen módon. A demokrácia jelen van (vagy hiányzik) a családban, iskolában, baráti társaságokban, munkahelyen. Jogokkal és kötelességekkel jár. A demokrácia egy összetett tanulási folyamat, amelynek gyermekkortól az időskorig részesévé kell válnunk.

A DEMOKRÁCIA SZINTEREI

Mind a családban, mind az iskolában, mind a munkahelyen, a helyi közösségben, mind a parlamentben döntéseket kell hozni. A demokrácia azt jelenti, hogy mindezekben a helyeken azoknak az embereknek, akik ezen közösségek tagjai befolyásuk kell legyen az itt hozott döntésekre.

Azokban a közösségekben, a családban, az iskolában, a munkahelyen, ahol könnyen megoldható, hogy minden érintett személyesen találkozzon, ott nincs szükség képviselőre, illetve mindenki maga képviselheti önmagát. Ezeken a helyeken nincs szükség képviselőválasztásokra. Ezeken a helyeken, ahol az emberek közvetlenül találkozhatnak is már fontos, hogy a gyűléseknek meghatározott szabályok szerint kell lefolytania, ahhoz, hogy valóban mindenkinek lehetősége legyen a közös döntés befolyásolása. A gyűlések, a gyűlések napirendjének időben ismertté kell válni mindenki számára. Mindenkinek joga kell legyen javaslatokat tenni a gyűlések napirendjére. Mindenkinek lehetősége kell legyen arra, hogy az adott napirendről alkotott különféle véleményeket időben megismerje.

A DEMOKRÁCIA SZEREPKÖREI

Ugyancsak fontos már ezen a szinten az is, hogy hogyan folynak le a gyűlések: **ki vezeti** a gyűlést, milyen szabályok szerint kerül kiválasztásra a gyűlésvezető, milyen hatalma van a gyűlésvezetőnek, milyen gyakran vezeti ugyanaz a személy a gyűlést? Mindezeket a kérdéseket a közösségnek tisztázni kell. Ezek azok az alapszabályok, amivel egy demokratikus közösség jó, ha foglalkozik. Ugyancsak fontos az, hogy lerögzítsék, ki mennyi ideig beszélhet a gyűléseken, és mi határozza meg a megszólalások rendjét. Gondolni kell arra, hogy vajon a gyűlésvezető beleszóljon-e a gyűlés témájába, és hogy a meghozott döntéseket milyen formában rögzíti a közösség. Ugyancsak megfontolásra érdemes az, hogy milyen gyakran kerülhetnek felülvizsgálásra a meghozott döntések.

Amennyiben ilyen gyűlések működnek a személyes közösségekben, az nagyban hozzájárul ahhoz, hogy a közösség tagjai megérezzék, hogy a demokrácia egy rendszer, ahol szavuknak súlya van. Ez egy fontos visszajelzés, azért, mert ennek érzése hozzájárul ahhoz, hogy az emberek a nagyobb egységek demokráciájában is részt kívánjanak venni. E mellett a kisebb közösségek demokráciájában való részvétel erősíti az egyes emberek kifejezési képességét, ezekben a gyűlésekben mérlegelniük, dönteniük kell számos fontos kérdésben, ami szintén előnyösen hathat karakterük fejlődésében.

Természetesen lehetnek a személyes közösségekben olyan döntések, amelyeket a közösség nem demokratikusan dönt el. Ilyen kérdések például végrehajtási kérdések, vagy egyéb ügyek, amikben jogtalan lenne demokratikusan dönteni, mert az korlátozná az egyes tagok jogosult külön érdekeit.

Összefoglalás

Minden olyan kérdésben jogosult a közösség dönteni, ami csupán a közösséget érinti, és ahol a közösség minden tagja egyenlőnek tekinthető.

Azokban a nagyobb közösségekben, ahol irreális lenne a közösség minden tagjának részvételével gyűléseket tartani ott mindenkinek, akit a döntések érintenek, joga van képviselőt választani. Mindenkor kérdés az, hogy milyen ügyek tartozzanak ennek a nagyobb közösségnek a hatáskörébe. Általános elv kell legyen, hogy minden kérdés ott dőljön el, ahol a kérdéstről a legtöbb információ rendelkezésre áll, valamint az is, hogy ne kerüljenek olyan döntések nagyobb közösségek döntési jogkörébe, amelyek csak kisebb közösségeket érintenek. Természetesen nem létezik általános szabály arról, hogy egy-egy kérdés hova is tartozzon. Ezek a kérdések mindig vita tárgyai, és jó, ha egy társadalomban ezeket a kérdéseket átgondolják, és a jogköröket gondosan szabályozzák.

A demokratikus karakterű az az ember:

- aki éppen a kisközösségi demokráciában megélt élmények alapján képes érvelni,
- képes elfogadni egy számára kedvezőtlen többségi döntést,
- képes magát ehhez a döntéshez tartani,
- képes különvéleményét fenntartani is,
- képes arra, hogy energiáit latba vesse azért, hogy megpróbálja meggyőzni a többséget, saját véleménye igazáról.

Összefoglalás

Demokratikus karakterű az az ember, akinek véleménye a tapasztalatok alapján változik, aki megváltozott véleményét meg tudja indokolni, aki nem tart ki valami mellett, csak azért, mert egyszer véleményét kimondta.

Feladat

A FIATALOK RÉSZVÉTELE

Milyen módon segíthető elő a fiatalok jelenléte az őket érintő döntési folyamatokban? A fiatalok részvétele a közösség ügyeiben egy lehetőség, hogy teljes életet éljenek ott, ahol laknak, vagy lakni szeretnének. Ez alapvető feltétel, ha aktív szerepet kívánnak játszani a társadalmi változásokban. Segítséget nyújt a társadalomba való beilleszkedésükhöz, elősegíti a változtatás igényét, a felelős gondolkodást, a megoldások keresését. A döntéshozók és szakemberek (politikusok, köztisztviselők, ifjúságsegítők, tanárok, szülők) feladata megteremteni a feltételeket ahhoz, hogy a fiatalok részt vállalhassanak az őket érintő döntésekben, oly módon, ahogyan ők szeretnének és nem úgy, ahogy a döntéshozók elvárják tőlük

A részvétel eszközei:

- a részvételre oktatás, képzések
- folyamatos információszolgáltatás
- a részvétel támogatása az információs és kommunikációs technológiák útján
- a fiatalok médiában való részvételének támogatása
- a fiatalok támogatása az önkéntes és közösségi munkában
- az ifjúság programjainak és kezdeményezéseinek támogatása
- ifjúság szervezeteinek támogatása.

Aktív állampolgárok, akik értik és művelik a demokráciát, akik képesek cselekedni és ismerik a cselekvés módszereit. Az aktív állampolgárság egy összetett eszme. Ismerni kell állampolgári jogainkat, s hogy miként gyakorolhatjuk azokat. **Az aktív részvétel** megköveteli az érdeklődést a tágabb közösség és lakókörnyezetünk mindennapi problémái iránt, s hogy tudomást szerezzünk és másokat is tájékoztassunk a napi politikai és társadalmi kérdésekről

A részvétel formái szerint lehetnek:

- egyszeri,
- reprezentatív,
- nyitott formák

Feladat

A feladatot önállóan oldja meg!

Helyezze a felsorolt eseményeket az előzőekben említett formák szerinti csoportokba! Írjon saját ötleteket is az egyes csoporthoz!

Lehetséges események: Fotósorozat, intézményi tanács, csoportkonferencia, meghallgatás, rajzakió, kerekasztal, fogadóóra, ifjúsági tanács, nyílt nap, ifjúsági fórum,

A KÖZÖSSÉG MINT A DEMOKRÁCIA GYAKORLÓTEREPE

Az emberi jogokhoz való viszonyulás (tiszteletük, vagy nem tiszteltük) meghatározza egy közösség (család, iskola, osztályközösség, baráti társaság) mibenlétét, fontos szerepet tölt be a demokráciában, a demokráciára való nevelésben. Ahhoz, hogy a gyermekek képesek legyenek az emberi jogok gyakorlásához a következőket kell elsajátítaniuk:

- mások véleményének meghallgatása, mérlegelése
- önálló, kritikus gondolkodásmód
- együttműködés, csapatszellem
- konfliktushelyzetek kezelése
- demokratikus részvétel a közösségben
- problémamegoldás

Minden gyermek és fiatal rendelkezik jogokkal, de ahhoz, hogy egy közösség megbecsült tagjává váljon meg kell tanulnia tisztelni mások jogait is. Az emberi jogok ismerete és figyelembevétele az ifjúság (elsősorban a 18 év alattiak) bevonásának fontos feltételeként jelenik meg.

Az emberi jogok gyakorlása révén fejlesztendő attitűdök a következők:

- tisztelet saját magunk és mások iránt
- felelősségérzet saját tetteinkért
- érdeklődés, nyitottság, és a sokszínűség értékelése és megbecsülése
- empátia és szolidaritás mások iránt, az emberi jogaitól megfosztott emberek elkötelezett támogatása
- az emberi méltóság iránti érzékenység, önbecsülés, és mások megbecsülése társadalmi, kulturális, nyelvi és vallási különbségektől függetlenül,
- igazságérzet, az igazságos bánásmód iránt érzett társadalmi felelősség,
- késztetés az iskola és a közösség jobbá tételében való részvételre,
- határozottság az emberi jogok előmozdítása terén, helyi és globális szinten egyaránt.

Az ifjúságsegítői munkában a gyermekek, serdülők és a fiatalok (a 10–30 évesek) jogainak két aspektusból is jelentősége van: egyrészt az ifjúságsegítő szempontjából, akinek tiszteletben kell tartania célcsoportja jogait, figyelve arra, hogy ne legyen bárki is megsérüljön mind lelkileg mind fizikailag. Másrészt az ifjúsági munka egyik célja szempontjából, hiszen arra törekszik, hogy az ifjúsági korosztályok tagjai sokkal nyitottabbá váljanak egymás elfogadására és tiszteletére, hogy kritikusan gondolkodjanak az igazságtalansággal kapcsolatban, hogy tetteikre készsége váljanak, hogy a problémák megoldására törekedjenek, hogy erősödjének bennük a közösségi értékek.

A fiatalokkal folytatott munka során mindvégig elsődleges szempontként jelenik meg, hogy ne tegyünk különbséget ember és ember között, hogy mindenkit egyenlő módon kezeljünk, és mindenkinek egyenlő lehetőségeket biztosítsunk.

AZ IFJÚSÁGSEGÍTŐ SZEMPONTJAI A MINDENNAPI MUNKA SORÁN

Néhány alapvető értékre mindenképpen figyelmet kell fordítani ahhoz, hogy az alapvető emberi jogok ne sérüljenek:

Önkéntes részvétel

Bármilyen tevékenységbe is szeretnénk bevonni a fiatalokat mindig figyeljünk az érdeklődési körükre. Ne kényszerítsük őket olyan tevékenységekre, amelyek iránt nem érdeklődnek, vagy amelyek megrémítik őket. Például ha olyan közösségbe kerülünk, amelynek tagjai első alkalommal idegenkednek a közösségi játékoktól és elmenekülnek, a játékot interaktív beszélgetéssel váltsuk fel, illetve humorosan reagálva is oldhatjuk a hangulatot.

Mások iránti tisztelet

A gyermekekkel, serdülőkkel, fiatalokkal folytatott munka során elengedhetetlen, hogy partnerként kezeljük őket, tiszteljük a véleményüket – még akkor is, ha nem értünk velük egyet. Emellett tisztelnünk kell a vallási hovatartozásukat, a családi szokásaikat stb.

A megkülönböztetés tilalma

A segítőnek kerülni kell a diszkriminációt, mindenkinek egyenlő módon meg kell adni a részvétel lehetőségét. Sose ítéljünk elsőre.

Tolerancia, elfogadás

Elengedhetetlen a különbségek elfogadása (bármilyen „másság” az eltérő nem, bőrszín, vallás stb. tekintetében).

Felelősség

Tisztelni egymást, tolerálni a különbözőséget, elfogadni másokat: mindez komoly felelősségvállalást jelent saját tetteinkért. A segítő példa: követendő viselkedési modellként is szolgál. A segítő felelőssége, hogy építő értékeket közvetítsen a célcsoport számára.

Az emberi jogokat megérteni nem jogszabályokból, hanem gyakorlatokon és a életből vett példákön keresztül lehet elsajátítani, éppen ezért az emberi jogok alkalmazása tanulható, képezhető. Az emberi jogi képzés céljai tehát:

- az emberi jogok megismerése
- hogy az egymás ellen elkövetett jogsértések ne maradjanak észrevétlenek, a fiatalokban kialakuljon egy szociális érzékenység ezek iránt
- azon készségek és képességek megszerzése, amelyek biztosítják az emberi jogok védelmét
- olyan gondolkodásmód kialakítása, amely elveti mások jogainak szándékos megsértését.

AZ IFJÚSÁGSEGÍTŐ SZEREPE A DEMOKRÁCIA TANULÁSÁBAN

Tulajdonképpen az ifjúsági munka egyik legfontosabb kérdése, legnagyobb kihívása az, hogy milyen módon lehet motiválni, aktivizálni a fiatalokat. A fiatalok társadalmi részvétele nem függ a települések nagyságától, földrajzi elhelyezkedésétől. Abban a helyi humán erőforrás mellett meghatározó szerepe van az információs és kommunikációs technológia forradalmának (mobiltelefon és az internet használata), az Unióhoz való csatlakozásunknak, illetve az ezáltal megnyílt lehetőségeknek és támogatási forrásoknak.

Az igazi kihívás az ifjúságsegítőnek és a fiataloknak egyaránt, hogy a passzív egyénből a demokratikus ifjúsági közösség aktív tagjává „polgárrá” váljon.

Az ifjúságsegítőnek első lépésként **be kell bizonyítani**, hogy a társadalomnak mindenkire szüksége van, hogy mindenkinek van feladata és mindenki felelős nemcsak önmagáért, de társaiért is, mindezt egy csapat tagjaként. Ifjúságról beszélünk, akik gyors sikerre, elismerésre vágnak, tettere készek, sokszor feleslegesnek tartják a „dumát”, cselekedni akarnak.

Az ifjúságsegítő **felelőssége**, hogy a közösség minden résztvevőjére, mint önálló, szabad és egyenrangú egyéniségre tekintsen, segítse beilleszkedését a csoportba, közösségbe, illetve előmozdítsa a nyitottság, a befogadó készség kialakulását, erősödését. Az első pillanattól kezdve tudatosítani kell az egyénben, hogy személyes sikere nem az egyéni ambíció előretolásával, hanem a közösség teljesítményével függ össze, azaz az egyéni és közösségi érdekeket együtt kell szolgálni.

A csoport, **közösség minden tagja azonos értéket képvisel**, mindenki tevékenységére szükség van, az egyének tudása, sokszínű személyisége nem gyengíti, hanem megsokszorozza a közösség erejét. Nem igaz, hogy a mai fiatalokból hiányzik a felelősségvállalás! Egyenesen igénylik, hogy személyesen közreműködjenek, részt vegyenek.

Természetesen a feladatok nagysága, mennyisége, minősége az egyénre szabottan folyamatosan változik, egyre nehezebb lesz, hiszen ez is a fejlődéshez – a személy, a közösség előrelépéséhez – tartozik. Az ifjúságsegítő feladata, hogy a **fiatal minden helyzetből nyertesként kerüljön ki, és az esetleges kudarcokat megfelelő módon feldolgozhassa**. Ha egy-egy projekt nem az elvártaknak megfelelően sikerül, akkor meg kell találni a „javítás” módját.

Végül, de nem utolsó sorban személyes részvétel esetében a fiatal egyén egyre képesebbé válik arra, hogy aktív szereplőként megtalálja helyét a közösségben:

- Felismeri a saját igényeit és cselekedetek következményeit.
- Képes kifejezni véleményét.
- Képes a közösség, csoport tagjává válni.
- Állást foglal a közösségen belül a közös dolgokért.
- Állást foglal egy adott kérdésben és részt vesz a társadalmi folyamatokban.

Egy jól működő közösségben a magukat jól érző, feladattal, felelősséggel rendelkező fiatalok a közösségi részvétel következő hat szintjét tudják végigjárni:

- részvétel az információszerzésben, -átadásban és -előkészítésben
- részvétel a konzultációban
- részvétel a döntéshozatalban
- részvétel a tervezésben
- részvétel a cselekvésben
- részvétel a monitoringban és értékelésben.

A személyes és a közösségi részvétel egymással kapcsolatban és kölcsönhatásban áll. Együtt kell fejlesztenünk tehát a személyes és közösségi részvételhez szükséges kompetenciákat is. Törekedni kell az ifjúság teljes körű, globális, minden területet magában foglaló részvételére, ahol a fiatalra úgy tekintünk, mint stratégiai partnerre..

Az ifjúságsegítés és az egyén kapcsolatában az első és legfontosabb **eszköz a tanulás**, a készségek és képességek fejlesztése. Érthetetlen, hogy értelmes, megfelelő szakmai tudással rendelkező fiatalok nem mernek, és nem akarnak elvállalni a szükséges információk ismeretében sem feladatokat.

Minél jobban beleszólunk a közösségi részvételbe, annál tudatosabban fogja vállalni tettei következményeit. A döntéshozatalban való részvétel felelősségtudatos magatartást kíván minden fiattól, hiszen döntésük nemcsak közvetlen környezetüket, de esetenként – pl. választások – az egész társadalmat is érintheti. A tervezésben való részvétel, csak csapatmunkában képzelhető el. Miközben az elért eredménynek tükröznie kell a közösség tagjainak sokszínűségét, tudomásul kell venni azt is, hogy mindez a résztvevőktől nagyon komoly csapatmunkát, közösségi szemléletet kíván. Az egyének tudásuk, attitűdjeik alapján különböző szinten és mértékben – irányító, közreműködő stb.– vesznek részt a tervezésben. A megvalósítás szakaszában a közösen kezdeményezett, megfogalmazott ötletet közösen, minden tag bevonásával lehet csak elvégezni. A végrehajtás ellenőrzése, a visszacsatolás, a pozitív és negatív visszajelzések – ha megfelelő módon kezelik őket – azonban hozzájárulhatnak nem csak az egyén, de a közösség fejlődéséhez is.

A demokrácia tanulását, a fiatalok részvételét a tartalom és a módszer egyaránt meghatározza.

1. Részvétel az információszerzésben és -átadásban, valamint az előkészítésben

Az aktív szerepvállalást vizsgálva más a helyzet egy kistelepülésen, mint a városokban. A kistelepülések emberléptékűek, így a helyi közéletben való részvétel – ha a döntéshozók részéről az akarat megvan – közvetlen, mindennapi és protokollmentes. A városok esetében az érintett korosztálynak sokkal több lehetősége van az információhoz jutásra, igaz itt jobban is ügyelnek a formai követelményekre. Viszont sok esetben sokkal bürokratikusabb, bonyolultabb utat kell bejárni az információ célba juttatásához, így gyakran a lényeg el is vész a hivatal útvesztőiben. Az információszolgáltatással, – szerzéssel kapcsolatban általában elmondható, hogy az információs és kommunikációs technológiáknak köszönhetően egyre több lehetőség nyílik a kistelepüléseken élők számára is mindenféle információ.

Feladat

A feladatot önállóan oldja meg!

Soroljon fel néhány információs és kommunikációs technológiát, amely megtalálható a települések közösségi tereiben.

2. Részvétel a konzultációban

Hasonló megállapításokat tehetünk, mint az előző esetben. A kistelepülések közösségi élete a legtöbb helyen a régi hagyományokra épül, „mindenki ismer mindenkit”. A falu képviselői közvetlen kapcsolatot tartanak az ott élőkkel, a felmerülő problémákra közösen próbálnak megoldást találni. A városok esetében minderről nem beszélhetünk. Annak ellenére, hogy az egyén sokkal több információhoz juthat, sokkal több lehetőség áll rendelkezésére ismereteinek bővítése terén – gondoljunk csak az internetre, információ-szolgáltató és tanácsadó irodákra, az ifjúsági klubokra, a különböző szervezetek által nyújtott képzésekre stb. –, sokszor kevesebb lehetősége nyílik a döntéshozókkal való kötetlen beszélgetésre, az érdekképviseletre. A legtöbb esetben ez a konzultáció csak a formai találkozók szintjét éri el, az érintett korosztályok véleménye sehol nem jelenik meg.

3. Részvétel a döntéshozatalban

Az ifjúság társadalmi részvételének legkényesebb pontja. Sokat és sokféle formában beszélünk e téma fontosságáról, de alig tudunk igazi példákat mondani a gyakorlati megvalósulására. Több település vezetésében tudatosodott, hogy a jövő szempontjából ifjúság helyben tartásának kiemelt prioritást kell élveznie (elvándorlásuk különösen kistelepüléseken tapasztalható). A helyi közéletben kialakított strukturált párbeszéd mellett az első igazi megmérettetés a felelősségvállalás saját közösségünkben a döntéshozatal demokratikus megvalósításában. Itt is ki kell emelni a felnőtt segítő szerepét, akinek a „hitelessége” nagymértékben meghatározza az ifjúsági közösségekben kialakuló alapelveket, a döntési gyakorlatot, a település ügyei iránti érdeklődés és felelősségvállalás kialakulását. A demokratikus döntéshozatalban meghatározó szerepe van annak is, hogy mindenki egyenlő félként és saját tudása szerint vegyen részt a csoport munkájában, legyen feladata és azzal együtt tényleges felelőssége. Csak így képes bárki aktívan részt venni a közösség tevékenységében, ami elengedhetetlen a döntésben való felelősségteljes részvételhez is.

4. Részvétel a tervezésben

Egy jól működő ifjúsági közösségben, ahol minden közös döntés, csapatmunka eredménye, az ötlet megszületésétől kezdve a terv kidolgozásán át a megvalósításig, és után követésig, a résztvevők természetesnek tartják, a projektben való aktív részvételt annak elejétől a végéig. A valóban aktívvá vált egyén az egész folyamat részese kíván lenni, mert csak akkor érzi azt magáénak, ha nem csak kezdeményez, de részesévé válik a tervezésnek, a terv kidolgozásának és a megvalósításának is. Az ilyen szemléletben működő közösségek tagjai a közösségi életben is hasonlóképpen gondolkodnak. Nem csupán a véleménynyilvánításhoz, hanem a döntésekben való részvételhez is ragaszkodnak. Tenni és cselekedni akarnak. Ötleteik, kezdeményezéseik jogosságának alátámasztása érdekében részt kívánnak venni az egész folyamatban, ami egyben biztosíték arra is, hogy nem közömbös megfigyelői az eseményeknek. Tapasztalataink alapján a részvételtanulás hiánya, a rossz tapasztalatok és az ebből adódó motivátlanság az igazi oka az ifjúság passzív viselkedésének.

5. Részvétel a megvalósításban, a cselekvésben

A fiatalok számára leginkább érthető, legélményszerűbb lépcsőfok ez. Általában erre vágnak leginkább a fiatalok: tenni, tenni és tenni. Fontos számukra a lehetőség, hogy részt vegyenek a folyamatokban, és fontos az is, hogy a tenni akaró közösség, szervezet elfogadásra, elismerésre találjon. Aktív cselekvőként működni a legkülönbözőbb helyzetekben – ez a demokráciára nevelés vezérfonala. A leghátrányosabb, és legnehezebben kezelhető gyerekek, kamaszok és fiatal felnőttek is kezelhetővé válnak, ha ők maguk tehetnek és alkothatnak, ezért is nem véletlenül használják például a kifejező művészetek és a közös alkotómunka eszközeit az ifjúság bevonására és véleményük kinyilvánításának segítésére.

6. Részvétel a monitoringban és értékelésben

Az aktív társadalmi részvétel megújulásának, fejlődésének fontos része, hogy a fiatalok maguk is részt vegyenek az ellenőrzésben, megtanulják, hogy munkájuknak milyen negatív és pozitív hatása van az saját korosztályukra, a közösségre, a környezetükre. Mi a következő lépés, hogyan tovább? A tapasztalatok elemzése, a kulcsa a folyamatos megújulásnak és fejlődésnek. Mindez nem a kiválasztottak feladata kell legyen. Fontos, hogy a közösség tagjai együtt beszéljék meg, elemezzék a történeteket, és együtt döntsék el, hogyan tovább. Ebben is fontos szerepe van a felnőtt segítőnek, különösen, ha negatív eseményeket kell megérteni, értékelni, hogy a fiatal tanuljon belőle, és ne rossz, hanem jó – vagy legalábbis tanulságos – élményként élje meg.

Ha egy gyermek vagy fiatal, mint a kortársai képviselője lehet részese a közéletben az értékelésnek, másokkal együttműködő partnerként vesz részt egy többszereplős feladatban. Ennek megfelelően szükséges az értékelésre való felkészülés, a felelősség megosztása, konszenzus megteremtése az együttműködés.

STRATÉGIAI PARTNER

A stratégia egészét meghatározza a célcsoportját alkotó korosztályok minden szinten való bevonása, részvételük erősítése. Lényeges kiemelni, hogy az esélyteremtésnél **az oktatás és a foglalkoztatás, mint cselekvési terület összetartozik.** Ez a záloga a folyamatos megújulásnak, fejlődésnek, különösen, ha figyelembe vesszük a „kreativitást és vállalkozói szellemet” mint cselekvési területet. Európa előregedő társadalmainak szüksége van az ifjúság innovációira, kreativitására a megújuláshoz. Mindehhez pedig elengedhetetlen, hogy a fiatalokat teljes jogú partnerként kezeljük. Az egész világon egyre nagyobb népszerűségnek örvendő „generációs párbeszéd” eredményessége – ha más jellegű is, de – rávilágít, hogy a közös kihívás, a közös megoldás keresése mennyire össze tudja kovácsolni a különböző korosztályok érdekeit.

Természetesen mindez komoly szemléletváltást kíván mind a felnőttektől, mind a fiataloktól – komplex feladatokat ró a megvalósítókra. Egyrészt biztosítani kell, hogy a jövő számára mind lelkiileg, mind fizikailag egészséges egyének nőjenek fel. Másrészt a most felnövekvő generációnak sokkal aktívabban kell bekapcsolódnia a helyi közösségi életbe, aminek érdekében minőségi információhoz, szolgáltatáshoz kell jutnia, folyamatos konzultációra, egyeztetésre van szüksége a döntéshozókkal az országon belül és nemzetközi szinten egyaránt.

Ehhez elengedhetetlen a „részvételtanulás” különböző formáinak és az ifjúsági csoportok, szervezetek munkáinak, kezdeményezéseinek támogatása, és a társadalom tagjainak pozitív szemléletváltása. Az önkéntes munka fontosságának elismerése, a társadalmi integráció elősegítése, illetve a világ többi fiataljával való szorosabb együttműködés – önkéntességtől az ifjúsági vállalkozásig – is magában hordozza az ifjúsági korosztályok tagjainak aktivizálását, részvételük erősödését szinte minden területen.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

AZ IFJÚSÁGSEGÍTŐNEK MINDIG SZEM ELŐTT KELL TARTANIA A KÖVETKEZŐKET:

Elsődleges cél a **bizalmi és őszinte légkör megteremtése a fiatalokkal**. Érezniük kell, hogy valóban kíváncsiak rájuk – az életükre, gondolataikra, igényeikre. Fontos, hogy minél jobban megismerjük őket. A fiatal minden szava és tette információt hordoz – a fiatalok erre nagyon érzékenyek és odafigyelnek a részletekre. Ha a bizalom bármilyen módon meggyengül, nem biztos, hogy újraépíthető, vagy ha igen, nagyon nehezen, és mindent előről kell kezdeni.

Az **információ-áramlásból egy közösséghez tartozó résztvevőt sem lehet kihagyni** – ha ez valamiért mégis megtörténik, azonnal el kell ismerni a hibánkat, és korigálni kell a helyzetet! A csoport bármely tagjában negatív folyamatokat, téves önértékelést indíthat el egy ilyen eset (pl. nem fogja a közösség hasznos tagjának érezni magát)

Elég időt kell hagyni az információ megemésztésére. Vannak személyek, akik gyorsan reagálnak (akár azonnal is), de vannak, akik sokkal megfontoltabbak, esetleg még bátortalanok. és vannak, akik csak egyszerűen jobban követik az információt.

Az érintett korosztályokat folyamatosan biztatni kell a visszacsatolásra, kérdésre, véleménynyilvánításra. A kapott információt meg kell beszélni velük, le kell fordítani az ő nyelvükre. Nem csupán információközlésre van szükségük, hanem kétirányú kommunikációra. Nem szabad megijedni, ha úgy érezzük, a célcsoport „nem hisz nekünk”. Különösen a serdülőknek nagyon komoly igénye van arra, hogy saját maguk tapasztalják meg mindazt, amiről mások beszélnek, vagy sok esetben jobban „elhiszik” ugyanazt saját kortársaiknak. Egy kortárs izgalmas és őszinte élménybeszámolója csodákra képes.

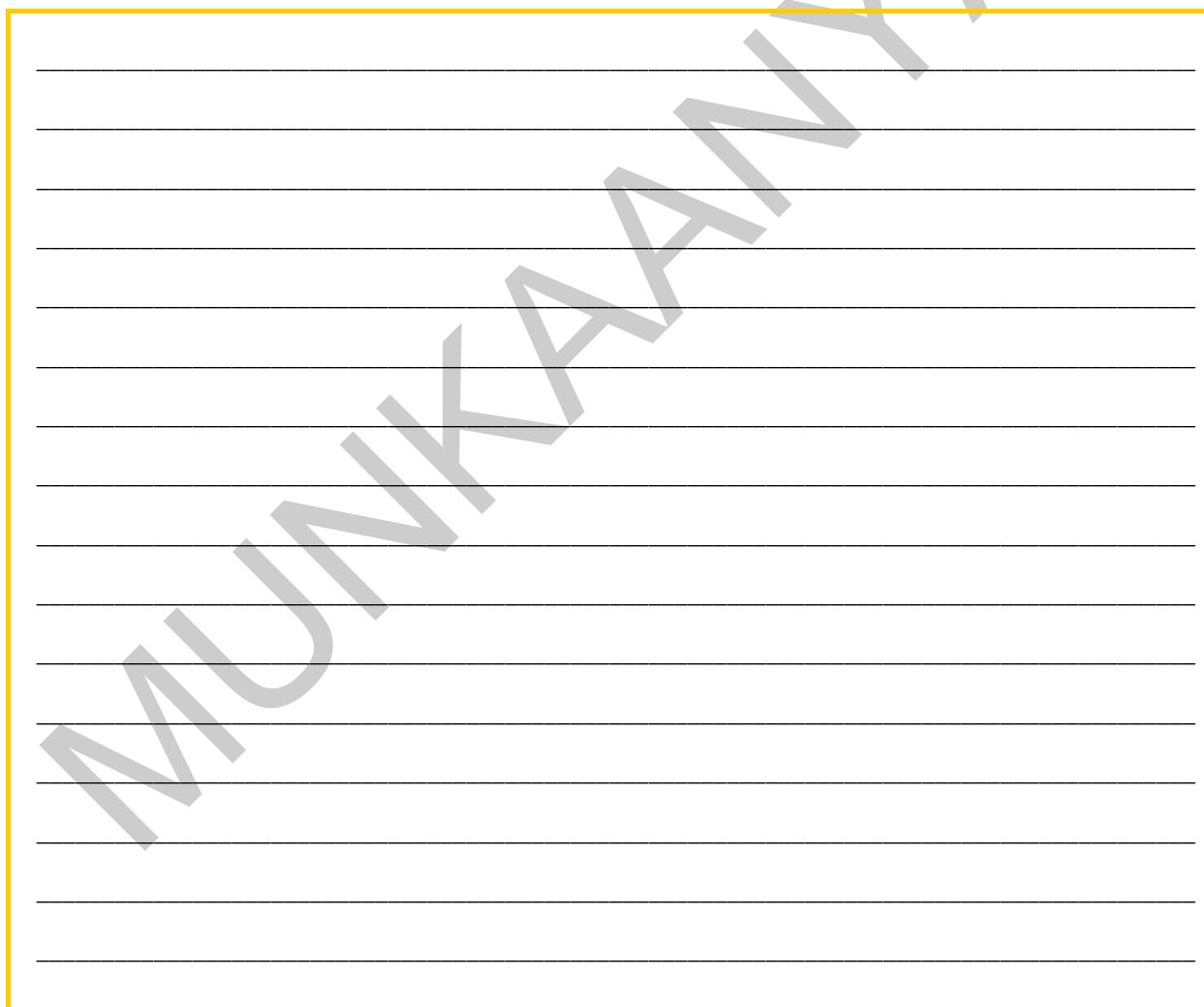
Jó hallgatónak kell lennünk. Ki kell várnunk, mire az egyén elkezd kommunikálni másokkal és velünk is. A hozzászólást, az információ megosztását és közvetítését is meg kell tanulni. Lehet, hogy egy jó ideig csak passzív közreműködője a történéseknek, egyelőre csak keresgéli a helyét, figyel, és csak azt érzi, hogy jó ott lenni.

Az érintett korosztályok ugyanúgy értékes információk hordozói, itt is egyenrangú partneri viszonyt kell kialakítanunk, és tisztában kell lennünk azzal, hogy az egyén akkor is szívja magába az információt, ha mi azt egyáltalán nem gondoljuk vagy nem is látjuk. A „beérés” sokszor hosszú folyamat.

Feladat

A feladatot önállóan oldja meg!

Fogalmazzon meg olyan kérdéseket, amelyek a fiatalok igényeinek, ötleteinek és környezetéhez való viszonyának megismerését szolgálják!

MEGOLDÁSOK

1. feladat

A feladatmegoldás lehetséges tartalma:

- tisztelet saját magunk és mások iránt
- felelősségérzet saját tetteinkért
- érdeklődés, nyitottság, és a sokszínűség értékelése és megbecsülése
- empátia és szolidaritás mások iránt, az emberi jogaitól megfosztott emberek elkötelezett támogatása
- az emberi méltóság iránti érzékenység, önbecsülés, és mások megbecsülése társadalmi, kulturális, nyelvi és vallási különbségektől függetlenül,
- igazságérzet, az igazságos bánásmód iránt érzett társadalmi felelősség,
- késztetés az iskola és a közösség jobbá tételében való részvételre,
- határozottság az emberi jogok előmozdítása terén, helyi és globális szinten egyaránt.

2. feladat

A feladatmegoldás lehetséges tartalma:

1. részvétel az információszerzésben, -átadásban és - előkészítésben
2. részvétel a konzultációban
3. részvétel a döntéshozatalban
4. részvétel a tervezésben
5. részvétel a cselekvésben
6. részvétel a monitoringban és értékelésben.

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Kompasz, Kézikönyv a fiatalok emberi jogi képzéséhez. Budapest, GYISM Mobilitás, 2004, 322. oldal

Anu Gretschel: Fiatalok mint cselekvő állampolgárok. Magyarul megjelent Bánszegi Zsuzsa: Fiatalok és közéleti szerepvállalás című írásában – Új Ifjúsági Szemle, 2004. tavasz

Közösségfejlesztők Egyesülete– Parola füzetek 2008

www.kozossegfejleszttes.hu

www.kka.hu

Nagy Ádám (Alkotószerező): Ifjúságügy Új mandátum könyvkiadó Budapest, 2008

AJÁNLOTT IRODALOM

Kompasz, Kézikönyv a fiatalok emberi jogi képzéséhez. Budapest, GYISM Mobilitás, 2004, 322. oldal

Anu Gretschel: Fiatalok mint cselekvő állampolgárok. Magyarul megjelent Bánszegi Zsuzsa: Fiatalok és közéleti szerepvállalás című írásában – Új Ifjúsági Szemle, 2004. tavasz

Nagy Ádám (Alkotószerező): Ifjúságügy Új mandátum könyvkiadó Budapest, 2008

A(z) 1896–06 modul 012–es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
55 762 01 0000 00 00	Ifjúságsegítő

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
15 óra

MUNKANYELV

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.
Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató